

Скляр Ю.Б., Абрамова Г.Г. (Україна, Вінниця)

ВИЗНАЧЕННЯ ВІТАЛІТЕТНОЇ СТРУКТУРИ ПОПУЛЯЦІЇ *LAMIUM MACULATUM* L. В УМОВАХ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

В умовах зростаючого антропогенного навантаження важливе екологічне, економічне і естетичне значення набувають зелені насадження, які здатні поліпшувати умови середовища людини та зменшувати техногенний вплив на біоту. Специфічну групу рослин для формування зелених насаджень у міському середовищі складають бур'янисто-рудеральні види. Ця група рослин характеризується швидким ростом, значним розселенням і здатністю пристосовуватися до складних умов існування [1]. Одним з таких видів рослин є *Lamium maculatum* L.

Глуха кропива плямиста *Lamium maculatum* – багаторічна трав'яниста рослина заввишки 20-80 см. Цей вид відомий перш за все як лікарська рослина. Разом з тим вона хороший медонос, що дає багато нектару і пилку, має вже тривалу історію культивування. Крім того, цей вид є перспективним в якості декоративного для альпінаріїв, рокаріїв та бордюрних насаджень як на відкритих сонячних площах, так і на затемнених ділянках. Особливого дослідження потребують властивості глухої кропиви плямистої як індикатора умов середовища.

З ціллю з'ясування особливостей обраного виду в умовах міського середовища, спираючись на запропонований Ю.А. Злобиним алгоритм об'єктивного виділення ознак, нами було обрано три морфометричні параметри *Lamium maculatum*, враховуючи рівень варіації ознаки та її біологічне значення: висота рослини, довжина суцвіття та площа листової пластини [2]. За цими параметрами особини популяції *Lamium maculatum*, яка зростає в типових міських умовах (район великоповерхівок на перехресті вул. Батозької та вул. Академіка Янгеля, м. Вінниця), було поділено на три класи віталітету: вищий (а), проміжний (b) та нижчий (с). Популяційне значення особин цих класів різне. Особини класу а зазвичай складають основну групу рослин, клас b група розмноження, а с – група резерву.

Точність та об'єктивність оцінки стану особин у віталітетному аналізі забезпечується використанням кількісних морфометричних параметрів с обчисленням їх основних статистик: середнього арифметичного і помилки середнього арифметичного. По відношенню в популяції особин різних класів віталітету популяції поділяються на три базові категорії: процвітаючі, рівноважні, депресивні. Цим трьома категоріям віталітету популяції відповідають гістограми, які показують її стан. Нами були побудовані спектри віталітетної структури популяції *Lamium maculatum* за трьома обраними показниками і зроблена оцінка життєвого стану. За першим показником переважає проміжний (b) клас – 50% від загальної кількості особин популяції, за другим показником переважним також є проміжний (b) клас – 40%, а за третім показником переважає нижчий (с) клас – 40%.

При тримірному підході до вивчення віталітетної структури популяції *Lamium maculatum* на обліковій ділянці з'ясовано, що клас А включає 20% особин, клас В – 70% особин, клас С – 10%. Тому можна зробити висновок, що популяція *Lamium maculatum* в умовах міста Вінниця є рівноважною.

Література

1. Бурда Р.И. Антропогенная трансформация флоры / Р. И. Бурда. – К.: Наук. думка, 1991. – 168 с.
2. Злобин Ю.А. Популяции редких видов растений / Ю.А. Злобин, В.Г. Скляр, А.А. Клименко. – Суми: Університетська книга, 2013. – 438 с.